

XÂY DỰNG HỌC LIỆU ĐIỆN TỬ TRONG DẠY HỌC NỘI DUNG GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG LỚP 10 TẠI LÂM ĐỒNG

PHAN KIỀU THUẬN
VÕ THỊ THÙY DUNG
Trường Đại học Đà Lạt

Nhận bài ngày 13/01/2026. Sửa chữa xong 23/02/2026. Duyệt đăng 28/02/2026.

Abstract

In the context of digital transformation as an inevitable trend in Vietnamese education, developing and using electronic learning materials is considered an important solution to improve teaching quality, particularly for Local Education content. In Lam Dong Province, teaching Local Education in Grade 10 remains constrained due to the limited availability of interactive electronic materials that can effectively support instruction in a region-specific subject. This study investigates the current use of electronic learning materials by Grade 10 teachers and students and, based on the findings, pilots an interactive web-based repository of Local Education electronic materials for Lam Dong. The repository is organized into five themes aligned with the Grade 10 Local Education curriculum and integrates multimedia resources (images, videos, and audio), virtual reality experiences (VR 360°), and online quizzes. Pilot implementation feedback indicates that the repository enhances visualisation, supports students' self-directed learning, and strengthens connections between knowledge and local realities. The results provide a basis for proposing province-wide scaling of a shared electronic material repository to promote sustainable digital education aligned with regional characteristics. The study also recommends solutions related to technological infrastructure and professional development to strengthen teachers' capacity to design and use electronic learning materials, thereby meeting current competency- and quality-oriented educational requirements.

Keywords: *Electronic learning materials, Grade 10, Lam Dong, Local Education.*

1. Đặt vấn đề

Cách mạng công nghiệp 4.0 đang tác động mạnh mẽ đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, trong đó có giáo dục. Giáo dục Việt Nam đang bước vào giai đoạn chuyển đổi số, thay đổi cách dạy – học từ mô hình truyền thống sang học tập trực tuyến, cá nhân hóa và tương tác đa chiều. Việc xây dựng và sử dụng học liệu điện tử (HLĐT) trở thành một trong những giải pháp quan trọng nhằm nâng cao chất lượng dạy học, phát triển năng lực tự học của học sinh (HS) cũng như đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục. Theo Nguyễn Thị Hồng Nhung và cộng sự (2025), chuyển đổi số trong giáo dục Việt Nam không chỉ là xu thế mà còn là điều kiện tiên quyết để đảm bảo cơ hội học tập bình đẳng, linh hoạt và sáng tạo cho HS ở mọi vùng miền [2].

Là địa phương sở hữu nguồn tài nguyên lịch sử, văn hóa, tự nhiên vô cùng phong phú nên ở Lâm Đồng, việc khai thác, đưa nguồn HLĐT vào sử dụng trong Nội dung Giáo dục địa phương (GDĐP) không chỉ góp phần giúp HS hiểu sâu hơn về quê hương mà còn bồi dưỡng tình yêu, niềm tự hào và ý thức bảo tồn bản sắc vùng miền. Tuy nhiên, việc biên soạn Nội dung GDĐP lớp 10 tại Lâm Đồng vẫn tồn tại nhiều hạn chế như: thiếu nguồn tư liệu địa phương, đặc biệt là tư liệu gốc; hạn chế về đội ngũ biên soạn, về công nghệ và kinh phí... khiến cho giảng dạy GDĐP chủ yếu được triển khai dựa theo tài liệu hướng dẫn giảng dạy được cung cấp bởi Sở Giáo dục và Đào tạo mà thiếu kho học liệu số hóa có tính tương tác và trực quan cao. Những hạn chế này cho thấy, thiết kế và xây dựng HLĐT có thể trở

thành giải pháp thiết thực giúp nâng cao hiệu quả dạy học Nội dung GDĐP ở Lâm Đồng. Nếu được thiết kế, triển khai hiệu quả, trang web HLĐT hỗ trợ dạy học trực tuyến sẽ góp phần giúp giáo viên (GV) chủ động hơn trong giảng dạy, đồng thời tạo điều kiện cho HS học tập linh hoạt, trực quan, tích cực hơn. Cơ sở đó là nền tảng để nhóm nghiên cứu tiến hành khảo sát, thiết kế trang web HLĐT hỗ trợ và triển khai thử nghiệm tại 36 trường THPT tỉnh Lâm Đồng trong năm học 2024 - 2025 với sự tham gia của 474 GV và 7.269 HS lớp 10. Bài viết phân tích kết quả khảo sát thực trạng sử dụng HLĐT trong dạy học Nội dung GDĐP lớp 10. Đồng thời giới thiệu trang web (<https://gddplamdong.dlu.edu.vn>) nhằm góp phần nâng cao chất lượng dạy học Nội dung GDĐP lớp 10 ở Lâm Đồng hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp và đối tượng nghiên cứu

Để đánh giá thực trạng sử dụng HLĐT trong dạy học Nội dung GDĐP lớp 10 tại các trường THPT tỉnh Lâm Đồng, nhóm nghiên cứu áp dụng phương pháp điều tra khảo sát. Khảo sát được thực hiện dưới hình thức trực tuyến thông qua Google Forms dành cho hai nhóm đối tượng: GV và HS lớp 10 đang tham gia giảng dạy và học tập Nội dung GDĐP tại 36 trường THPT trên địa bàn tỉnh. Kết quả là nhóm nghiên cứu thu được 474 phản hồi từ GV và 7.269 phản hồi từ HS, tương ứng với 79% tổng số GV và 39% tổng số HS lớp 10 toàn tỉnh trong năm học 2024 - 2025.

2.2. Tổng quan nghiên cứu về học liệu điện tử và vai trò của học liệu điện tử trong dạy học

Về khái niệm HLĐT, theo tác giả Trần Thị Lan Thu, Bùi Thị Nga (2020), HLĐT là “các tài liệu chưa nội dung thông tin kiến thức đã được số hoá để phục vụ dạy và học qua máy tính. Dạng thức số hóa có thể là văn bản (text), slide, bảng dữ liệu, âm thanh, hình ảnh, video,... và hỗn hợp các dạng thức nói trên” [5, tr. 1-7].

Thông tư 12/2016/TT-BGDĐT giải thích: “HLĐT là tập hợp các phương tiện điện tử phục vụ dạy và học, bao gồm: sách giáo trình, sách giáo khoa, tài liệu tham khảo, bài kiểm tra đánh giá, bản trình chiếu, bảng dữ liệu, các tệp âm thanh, hình ảnh, video, bài giảng điện tử, phần mềm dạy học, thí nghiệm ảo...” [1].

Như vậy, HLĐT chính là sự kết hợp giữa nội dung kiến thức và công nghệ nhằm tạo ra môi trường học tập mở, sinh động, phù hợp với bối cảnh giáo dục trong thời đại hiện nay. HLĐT có thể bao gồm văn bản, hình ảnh, âm thanh, video, mô hình 3D, phần mềm mô phỏng hoặc các trò chơi giáo dục giúp người học tiếp cận kiến thức linh hoạt, trực quan và tương tác dễ dàng hơn so với học liệu truyền thống.

Về vai trò, HLĐT đóng vai trò quan trọng trong đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực và phẩm chất người học. Trần Dương Quốc Hoà (2016) khẳng định “HLĐT không phải chỉ như những công cụ, phương tiện truyền đạt thông tin đến người học dưới dạng in bài, sao chép, xem video dạy học,... mà HLĐT có vai trò thúc đẩy và điều phối hoạt động dạy - học nhằm mục tiêu giúp người học khám phá và chiếm lĩnh tri thức” [4, tr. 55-58]. Sử dụng HLĐT giúp GV chuyển từ vai trò truyền đạt kiến thức sang tổ chức, hướng dẫn hoạt động học tập, góp phần hình thành kỹ năng tự học và hợp tác của HS. Đối với các nội dung gắn với văn hóa, lịch sử và thiên nhiên địa phương – vốn mang tính đặc thù vùng miền – HLĐT cho phép tái hiện hình ảnh, âm thanh, tư liệu thực tế sinh động, giúp HS dễ dàng kết nối tri thức với trải nghiệm thực tiễn.

Từ góc độ nghiên cứu liên quan đến HLĐT tại Lâm Đồng, Tài liệu GDĐP tỉnh Lâm Đồng (2023) đã hệ thống hóa kiến thức về lịch sử, văn hóa, kinh tế - xã hội địa phương làm cơ sở giảng dạy cho các cấp học nhưng chỉ là tài liệu bản giấy cung cấp kiến thức [7]. Cụ thể hơn, một số nghiên cứu của Bảo tàng Lâm Đồng và Trường Chính trị Lâm Đồng (2023) đã đi sâu làm rõ giá trị văn hóa của các dân tộc bản địa như Cơ Ho, Mạ, Chu Ru. Tuy nhiên, các công trình cũng chỉ dừng ở dạng học thuật, chưa đề cập đến việc xây dựng HLĐT phục vụ dạy học, đặc biệt là dạy học Nội dung GDĐP. Tóm lại, đến nay chưa có công trình nghiên cứu, khai thác lợi thế của công nghệ số trong truyền tải tri thức về lịch sử, văn hóa – xã hội tại địa phương bằng cách xây dựng HLĐT, nhất là HLĐT nhằm nâng cao hiệu quả dạy học môn học vốn rất đặc thù như Nội dung GDĐP tại Lâm Đồng.

2.3. Sử dụng học liệu điện tử trong dạy học Nội dung Giáo dục địa phương lớp 10 tại Lâm Đồng

Kết quả khảo sát GV cho thấy: nguồn tài liệu giảng dạy chủ yếu vẫn là sách, giáo án bản in (58%) và bản điện tử (55,9%). Dù bản điện tử được sử dụng tương đối nhiều nhưng đó chỉ là phiên bản số hóa từ tài liệu in phục vụ trình chiếu hoặc chia sẻ, chưa phải là tài nguyên mở hoặc nâng cao. Tài liệu này còn thiếu tính tương tác, hạn chế năng lực khám phá, tư duy phản biện và sáng tạo – những yêu cầu cốt lõi của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Tài liệu đa phương tiện có tỷ lệ sử dụng rất thấp: âm thanh (31,9%), website (20%) và ứng dụng di động (13,5%). Kết quả trên cho thấy HLĐT trong dạy học Nội dung GDĐP chưa được chú trọng. Kết quả khảo sát từ HS cũng phản ánh thực trạng tương tự. 64,9% HS sử dụng HLĐT, cao hơn bản in (45,7%) nhưng chủ yếu là bản sao từ giáo trình chính thức. Học liệu đa phương tiện chưa phổ biến: chỉ 14,6% tiếp cận âm thanh, 31,7% sử dụng website và 12,1% trải nghiệm ứng dụng di động liên quan đến Nội dung GDĐP. Như vậy, cả GV và HS vẫn chủ yếu học tập qua tài liệu truyền thống, trong khi các dạng học liệu số, tương tác - yếu tố then chốt trong đổi mới phương pháp giảng dạy - chưa được sử dụng phổ biến.

Kết quả này cho thấy cả GV và HS đều có khả năng tiếp cận công nghệ (vì tỷ lệ dùng bản điện tử khá cao), nhưng thiếu HLĐT chuyên biệt cho Nội dung GDĐP. Nguyên nhân chủ yếu là do thiếu nguồn học liệu mở, đáng tin cậy về địa phương. Mặc dù hiện tại việc ứng dụng HLĐT còn hạn chế, song kết quả khảo sát cũng mở ra tiềm năng phát triển HLĐT vì thói quen sử dụng bản điện tử đã hình thành ở cả GV (55,9%) và HS (64,9%), tạo tiền đề để chuyển sang sử dụng HLĐT trong thời gian sắp tới.

2.4. Nguyên tắc xây dựng học liệu điện tử hỗ trợ dạy học Nội dung Giáo dục địa phương lớp 10 ở Lâm Đồng

Nguyên tắc 1: Bảo đảm bám sát mục tiêu, định hướng phát triển năng lực.

Học liệu điện tử phải được thiết kế dựa trên mục tiêu học tập cụ thể và bám sát chương trình giáo dục. Điều này đòi hỏi mỗi thành phần của HLĐT (hình ảnh, video, trò chơi, câu hỏi trắc nghiệm...) đều phải có mục tiêu rõ ràng, hướng tới phát triển năng lực cho HS.

Nguyên tắc 2: Bảo đảm tính khoa học, chính xác và cập nhật.

Nội dung HLĐT cần đảm bảo tính chính xác về kiến thức, được kiểm chứng bởi chuyên gia. Đối với học liệu giảng dạy Nội dung GDĐP, điều này càng quan trọng, bởi các tư liệu văn hóa – lịch sử liên quan đến vùng đất phải được sưu tầm và xác thực từ nguồn đáng tin cậy (Bảo tàng, Viện nghiên cứu hoặc Cơ quan quản lý văn hóa). Ví dụ: Khi thiết kế chủ đề “Văn hóa một số dân tộc thiểu số ở tỉnh Lâm Đồng”, hình ảnh lễ hội hoặc trang phục dân tộc cần được xác minh bởi Bảo tàng Lâm Đồng hoặc Sở Văn hóa – Thể thao và Du lịch tỉnh Lâm Đồng.

Nguyên tắc 3: Bảo đảm tính trực quan, tương tác và hấp dẫn.

- Sử dụng các video, hình ảnh... hợp lý, tránh quá tải.
- Có tính tương tác cao: HS được thao tác, trả lời câu hỏi, kéo thả hoặc tham gia trò chơi học tập.
- Bố cục khoa học, giúp người học dễ quan sát, dễ theo dõi và thực hiện các nhiệm vụ học tập. Nội dung được thiết kế theo trình tự từng chủ đề, đảm bảo HS có thể bấm xem và dừng, chuyển tiếp bài học theo mong muốn.

Nguyên tắc 4: Đảm bảo tính linh hoạt và dễ truy cập.

Học liệu điện tử cần được thiết kế trên nền tảng dễ sử dụng, tương thích với nhiều thiết bị (máy tính, điện thoại, máy chiếu) và cho phép cập nhật nội dung linh hoạt. Phần mềm điều khiển phải tương thích với đa số trình duyệt web hiện nay như Google Chrome, Cốc Cốc...

Nguyên tắc 5: Đảm bảo tính địa phương và nhân văn.

HLĐT trong dạy học Nội dung GDĐP không chỉ dừng ở truyền tải kiến thức, mà còn có nhiệm vụ giáo dục giá trị văn hóa, tình yêu quê hương và ý thức bảo tồn bản sắc dân tộc. Do đó, việc lựa chọn hình ảnh, ngôn ngữ và ví dụ minh họa phải phản ánh chân thực đời sống địa phương. Điều này tạo

nền bản sắc riêng cho HLĐT của từng tỉnh, chẳng hạn Lâm Đồng sẽ là dấu ấn văn hóa, văn học các tộc người bản địa Cơ Ho, Mạ, Chu Ru.

2.5. Xây dựng kho học liệu điện tử dạy học Nội dung Giáo dục địa phương ở Lâm Đồng

Để đảm bảo việc sử dụng và chia sẻ hiệu quả HLĐT trong dạy học Nội dung GDĐP lớp 10, nghiên cứu đã xây dựng “Kho HLĐT GDĐP ở Lâm Đồng” dưới dạng trang web tương tác. Trang web hướng đến tạo lập nền tảng học tập mở, nơi GV và HS có thể truy cập, khai thác, chia sẻ nguồn học liệu về địa phương một cách dễ dàng, bền vững và có kiểm duyệt.

Việc xây dựng HLĐT trong dạy học Nội dung GDĐP lớp 10 gồm hai bước: Thiết kế mô hình tích hợp căn cứ theo nhu cầu, điều kiện địa phương và lựa chọn công cụ, phần mềm hỗ trợ phù hợp từng nội dung giảng dạy.

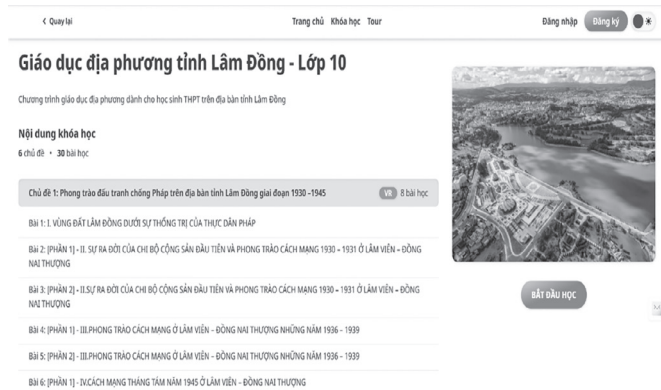
Trên cơ sở đó, nhóm nghiên cứu sử dụng hạ tầng công nghệ của Trường Đại học Đà Lạt để xây dựng và phát triển website HLDDT tại địa chỉ <https://gddplamdong.dlu.edu.vn>. Website được thiết kế thân thiện với người dùng, tích hợp các chức năng chính như: trang tổng quan, hệ thống khóa học, tour thực tế ảo (VR), kho hình ảnh, video, bài kiểm tra, tài khoản cá nhân cho HS và khu vực quản trị cho GV. Giao diện trang web tương thích cả máy tính và thiết bị di động, hỗ trợ truy cập dễ dàng, vận hành ổn định. Trang web cho phép HS thao tác, phản hồi, kéo – thả hoặc trải nghiệm thực tế ảo (VR). (hình 1).

Hình 1: Trang chủ của ứng dụng web

Các khóa học được chia thành 5 chủ đề tương ứng với Nội dung GDĐP lớp 10: Lịch sử đấu tranh cách mạng tỉnh Lâm Đồng; Văn hóa các dân tộc thiểu số; Văn học dân gian địa phương; Hoạt động sản xuất và quá trình đô thị hóa ở tỉnh Lâm Đồng (Sở GD&ĐT Lâm Đồng, 2023). Mỗi chủ đề được triển khai thành các bài học nhỏ với hình thức trình bày văn bản kết hợp media (hình ảnh, video, âm thanh) nhằm đáp ứng đa dạng nhu cầu và mức độ tiếp cận của HS. Nội dung bài học được biên soạn bảo đảm tính khoa học, tính giáo dục, đồng thời có định hướng sự phạm rõ ràng (hình 2).

Hình 2: Trang Nội dung khóa học

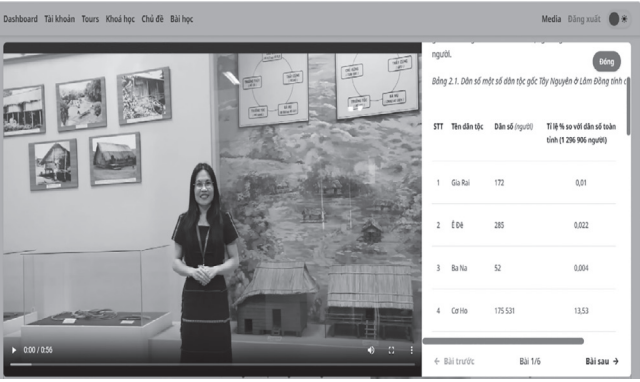
Một điểm nhấn quan trọng là tính năng thực tế ảo (VR) cho phép HS tham quan các địa danh đặc trưng của Lâm Đồng theo góc nhìn 360°, tương tác với hệ thống điểm đánh dấu, thông tin học liệu và bản đồ định vị (hình 3). Các địa điểm được lựa chọn gồm di tích lịch sử, bảo tàng, không gian sinh hoạt văn hóa dân tộc, khu sản xuất nông nghiệp công nghệ cao, khu đô thị... tạo nên trải nghiệm học tập trực quan, gắn kết thực tiễn địa phương.

Hình 3: Tính năng thực tế ảo VR

Việc tích hợp công nghệ được thể hiện cụ thể trong từng chủ đề. Với *Lịch sử đấu tranh chống Pháp ở Lâm Đồng*, công nghệ VR sẽ giúp HS khám phá các địa danh như Nhà ga Đà Lạt, Dinh Bảo Đại, Dalat Palace ... kết hợp video tư liệu và motion graphics tái hiện diễn biến sự kiện. Trong chủ đề văn hóa dân tộc Cơ Ho, Mạ, Chu Ru, HS được tham quan Bảo tàng Lâm Đồng bằng VR, tìm hiểu lễ hội, nhà ở, trang phục qua video do sinh viên các dân tộc Cơ Ho, Mạ, Chu Ru trực tiếp giới thiệu và cả các video thuyết minh, so sánh, tổng hợp từ chuyên gia văn hóa (hình 4). Chủ đề *Văn học dân gian* tích hợp audio truyện cổ, thơ dân gian các dân tộc thiểu số ở Lâm Đồng bằng cả tiếng bản ngữ lẫn bản dịch tiếng Việt, được sinh viên các dân tộc thu âm và đọc, cho phép HS cảm nhận ngôn ngữ cũng như âm sắc truyền thống. Các chủ đề *sản xuất và đô thị hóa* trình bày thông tin bằng VR kết hợp hình ảnh, biểu đồ, bản đồ về các mô hình nông nghiệp công nghệ cao, khu đô thị mới...trên địa bàn Lâm Đồng, nhờ thế góp phần giúp HS hiểu rõ hơn về sự chuyển biến kinh tế - xã hội tại địa phương.

Hình 4: Bài học tích hợp hình ảnh, văn bản và video.

Hệ thống cũng tích hợp công cụ kiểm tra đánh giá theo hình thức trắc nghiệm trực tuyến với ngân hàng câu hỏi chia theo cấp độ nhận thức từ nhận biết đến vận dụng. HS có thể làm bài, nhận kết quả, phản hồi và theo dõi tiến độ học tập trên tài khoản cá nhân. Ngoài ra, còn chức năng điều hướng bài học, nhắc nhở khóa học chưa hoàn thành và đề xuất tài nguyên nhằm giúp hỗ trợ HS học tập chủ động. Riêng tài khoản GV cho phép phân phối khóa học, quản lý lớp, tổng hợp kết quả và phản hồi HS hiệu quả.

Xem tiếp trang 116